

ŞEHİR PLÂNLAMASININ BAŞLICA TATBİK VASITALARI

(*Basic Tools in City Planning Moyens essentiels de l'Urbanisme*)

GERAY, C. - Şehir Plânlamasının Başlıca Tatbik Vasıtaları. Ajans Türk Matbaası, Ankara, 1960.

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi yayınları arasında, *Şehir Plânlamasının Başlıca Tatbik Vasıtaları* adı ile yayınlanan bu kitap 201 sahifeden ve 6 bölümden ibarettir.

Esere giriş mahiyetinde olan ilk bölümde, şehirleşme hareketlerinin iktisaden az gelişmiş ülkeler bakımından önemi, düzensiz ve plânsız gelişmenin mahzurları belirtildikten sonra, şehir imarının düzen altına alınması gereğinin ve şehir plânlaması ihtiyacının tahlile tâbi tutulduğu görülmektedir. Yazar, şehir plânlamasının demokrasi ile bağdaşmaz olduğu yolundaki kanıları ilmî delilleriyle değerlendirdikten sonra, bunun böyle olmadığı sonucuna varmaktadır. Bu bölümün son iki kesimi, şehir plânlamasının gaye ve şumulü ile, şehircilikte sosyal konuların önem kazanmasının incelenmesine ayrılmıştır.

İkinci bölümde, şehir plânlaması faaliyetinin idarî yönü ele alınmaktadır. İlk kesimde, yazar, şehir plânlaması faaliyetinin devamlılık ve elâstikiyet gibi dinamik veçhesini teşkil eden özellikleri, şumullü ve uzun vadeli bir şehir plânlamasının gerçekleşmesini ve nihayet şehir plânlamasının idarî bünye içindeki yerini ve fonksiyonunu ele almaktadır. Bu arada, dördüncü bir kuvvet olarak şehir plânlaması anlayışı ile kurmay görevi hâlindeki şehir plânlaması görüşü arasındaki farkları da belirtmektedir. Bölümün ikinci kesiminde, çeşitli hükûmet kademelerinde şehir plânlaması görevi incelenmekte; A. B. D., Sovyet Rusya, İngiltere ve Türkiye tatbikatından mukayeseli örnekler verilmektedir. Nihayet üçüncü kesimde, şehir plânlamasının etüd ve araştırma, plân yapma ve plânları gerçekleştirme safhaları inceleme konusu yapılmaktadır. Bu kesimde, şehir plânlaması ameliyesinin yurdumuzdaki tatbikatına geniş ölçüde temas edilmektedir.

Üçüncü bölüm, «İmar plânlarının gerçekleşmesi gayesi ile imar ve inşaat faaliyetinin kontrolü» bağığını taşımaktadır. Yazar burada, şehir plânlamasının teknik kontrol vasıtalarını dörde ayırmakta ve dört kesimde incelemektedir. Birinci kesim, zoning meselelerine ayrılmıştır. Zoning'in karakter, yükseklik ve kesafet itibarıyla olan üç ayrı şekline ve diğer tatbikatına temas eden yazar, mıntakaların karakter ve nizamlarına uygun olmayan bina ve tesisler hakkında mevzuatımızda mevcut hükümleri gözden geçirmektedir. İkinci kontrol vasıtası olarak, parselleme faaliyeti ile ilgili nizamlar ve bu nizamların imar hududu içindeki ve dışındaki tatbikatı inceleme konusu yapılmaktadır. Ayrıca belediyelerin, imar plânı tatbikatı için istimplâk ve hamur yapma faaliyetleri üzerinde de durulmaktadır.

Üçüncü kesimin konusu, inşaat yasakları ve inşaa mecburiyetidir. İnşaat yasakları imar plânlarının yapılmasından önce ve sonra olmak üzere iki safhada incelenmektedir. İnşaat mecburiyetinin çeşitleri arasında, bilhassa imar gören mıntakalardaki boş arsalar üzerine inşaa mecburiyeti konulması zikredilmekte, bunun, şehrin düzenli ve plânlı imarı bakımından önemi belirtilmektedir.

Dördüncü kesimde ruhsat mecburiyeti ele alınmaktadır. Bu başlık altında, yapılar için ruhsat alma mecburiyeti, ruhsatın, plâna uygunluğun sağlanmasındaki rolü, ruhsatsız binaların durumu ve kontrollerin müessiriyeti incelenmektedir.

Dördüncü bölümde yazar imar programlarından bahsetmektedir. Burada, programlamanın, yapılacak işlerin tespiti, öncelik sırasına konulması, malî imkânların tahlili, program süresinin tespiti gibi safhaları gözden geçirildikten sonra, genel olarak imar programlarının faydaları ve memleketimizde programlamanın durumu incelenmekte, hâl çareleri üzerinde durulmaktadır.

Beşinci bölüm, şehir plânlamasına halkın ne şekilde iştirak edebileceği hususunun incelenmesine tahsis edilmiştir. Yazar, halkın, plânlama ameliyesine, hem etüd ve araştırma safhasında, hem de plânların uygulanması safhasında katılabileceğini belirtmekte ve şehir plânlamasında halkla münasebetler programının nasıl olması gerektiğini araştırmaktadır. Nihayet son ve altıncı bölümde elde edilen sonuçlar özetlenmektedir.

Yurdumuzda çok yeni bir bilimsel dal ve tatbikî bir disiplin olan şehir plânlaması alanında kaleme alınmış ciddî bir eser mahiyeti taşıyan bu çalışmayı, şehir plânlaması için bir kazanç saymak ve ilgililere tavsiye etmekte isabet vardır.

Dr. Ruşen Y. KELEŞ